

Näkökulmia ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja poliittisen päätöksenteon tueksi.

Kehitysmaat tarvitsevat myös Suomen tukea Pariisin ilmastosopimuksen toteuttamisessa

Anna Laine Senior Specialist, GreenStream Network Oy

Hanna-Mari Ahonen Senior Specialist, GreenStream Network Oy

Pariisin sopimus tuo kehitysmaat mukaan ilmastotalkoisiin

Pariisissa vuoden 2015 lopussa sovittu historiallinen ilmastopimus edellyttää kaikilta mailta – ensimmäistä kertaa myös kehitysmailta – ilmastotoimia ja niitä koskevaa seuranta- ja raportointia. Päästötrendien valossa on selvää, ettei Pariisin sopimuksen kunnianhimoisia ilmastotavoitteita ole mahdollista saavuttaa ilman mittavia ilmastotoimia myös kehitysmaissa. Monien kehitysmaiden valmiudet eivät kuitenkaan nykyisellään riitä kansallisten ilmastotoimien suunnitteluun ja toteutukseen, ja päästöjen laadukkaaseen seurantaan ja raportointiin. Ilman riittäviä toimintavalmiuksia kehitysmaiden ilmastotoimet saattavat jäädä toteutumatta, rahallinen tuki ei tuota toivottuja tuloksia eikä raportointi ole luotettavaa. Kehitysmaiden toimintavalmiuksien vahvistaminen onkin yksi Pariisin sopimuksen painopisteistä ja kansainvälisen ilmastoyhteistyön punainen lanka. Sopimus velvoittaa kehittyneet maat avustamaan kehitysmaita toimintavalmiuksien kehittämisessä sekä ilmastotoimien rahoituksessa ja teknologian siirrossa.

Suomella on arvokasta ilmasto-osaamista sekä julkisella että yksityisellä sektorilla ja tutkimuslaitoksissa. Suomi on merkittävä osaja esimerkiksi päästötilastoinnissa ja – raportoinnissa, metsä- ja maankäyttösektorin päästölaskennassa, energiasektorin päästövähennystoimissa ja ilmastomuutokseen sopeutumisessa, kuten meteorologisissa järjestelmissä ja tulvavaroituksissa. Suomalaisen erityisosaamisen hyödyntäminen kehitysmaiden valmiuksien kehittämisessä on arvokas tapa edistää Pariisin sopimuksen toimeenpanoa. Kansainvälisen yhteistyön kautta osaamistamme voidaan hyödyntää paljon Suomea suuremmassa mitakaavassa.

Yksityissektorilla on tärkeä rooli kehitysmaiden valmiuksien vahvistamisessa ja konkretisoinnissa. Suomalaisyritykset vahvistavat yhteistyökumppaneidensa osaamista toimiessaan kehitysmaissa ja myös hyötyvät valmiuksien kehittämisestä uusilla markkina-alueilla. Yhdessä tekeminen on tehokas tapa kehittää valmiuksia molemmiin puoliin.

Kuva: Anna Laine / GreenStream

TOIMINTAVALMIUKSIEN TUKEMINEN

Mitä Pariisin sopimuksessa sovittiin toimintavalmiuksien tukemisesta?

Kehitysmaiden toimintavalmiuksien vahvistaminen (englanniksi *capacity building*) on Pariisin ilmastopöytäkirjassa suuremmissa roolissa kuin aiemmissa ilmastopöytäkirjoissa kuten Kioton pöytäkirjassa. Tämä johtuu erityisesti siitä, että Pariisin sopimus tuo myös kehitysmailla oikeudellisesti sitovia velvoitteita esimerkiksi päästöjen laskentaan ja raportointiin liittyen, ja jokaisen maan tulee toimittaa viisivuositain oma kansallinen panoksensa ilmastotoimista. Kehitysmailla on usein puutteita esimerkiksi päästöjen raportoinnissa ja ilmastotoimiin liittyvässä teknisessä osaamisessa. Pariisin sopimus velvoittaa kehittyneet maat, kuten Suomen, avustamaan kehitysmaiden toimintavalmiuksien parantamisessa.

Kehittyneillä mailla on 15 vuoden etumatka päästöraportointijärjestelmien kehittämisessä. Kehitysmaat tarvitsevat tukea laadukkaiden järjestelmien nopeaan toteutukseen.

Toimintavalmiuksien vahvistamisella tulisi:

- parantaa kehitysmaiden, erityisesti valmiuksiltaan heikoimpien maiden, valmiuksia ja kykyä tehokkaasti ilmastonmuutosta koskeviin hillintä- ja sopeutumistoiimiin
- edistää teknologian kehittämistä, levittämistä ja hyödyntämistä, ilmastorahoituksen saantia, asiaankuuluvaa koulutusta ja yleisölle tiedottamista, ja
- varmistaa sen soveltuvuus kehitysmaan olosuhteisiin ja tarpeisiin, ja edistää osaamisen omistajuutta niin kansallisella, alueellisella kuin paikallisellakin tasolla.

Toimintavalmiuksien vahvistaminen on aina osa muuta toimintaa

Kehitysmaiden toimintavalmiuksien tukemista ei koskaan tehdä irrallaan muusta ilmastoon liittyvästä toiminnasta, vaan se kohdistuu aina johonkin tiettyyn aihealueeseen. Toimintavalmiuksien vahvistaminen voi liittyä esimerkiksi päästöraportointiin tai teknologian kehittämiseen ja käyttöönottoon. Tästä syystä toimintavalmiuksien tukeminen linkittyy lähes kaikkiin Pariisin sopimuksen osa-alueisiin ja on osa monen tyyppistä toimintaa.

Pariisin sopimus luo kaksi uutta aloitetta valmiuksien vahvistamiseksi

Pariisin ilmastoneuvotteluissa päätettiin perustaa toimintavalmiuksien vahvistamiseksi uusi **Pariisin komitea**, jonka tehtävänä on mm. kehitysmaiden toimintavalmiuksiin liittyvien haasteiden ja tarpeiden kartoitus sekä ratkaisuehdotusten tekeminen. Komitea keskittyy vuosittain yhteen aihealueeseen.

Lisäksi Pariisissa päätettiin uuden kehitysmaiden **päästöraportointia tukevan aloitteen** (*Capacity Building Initiative for Transparency*) käynnistämisestä. Aloitetta rahoittaa Maailman ympäristörahoisto GEF. Aloite lisää saatavilla olevaa kansainvälistä rahoitusta kehitysmaiden päästöraportoinnin kehittämiseksi.

Mikä on Suomen rooli kehitysmaiden toimintavalmiuksien tukemisessa?

Suomessa on paljon osaamista Pariisin sopimuksen toimeenpanoon liittyvillä aihealueilla, niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla. Kehitysmaiden valmiuksien vahvistamisen uusi tärkeämpi rooli Pariisin sopimuksessa ja lisääntyvä maailmanlaajuinen kysyntä ilmastonmuutokseen liittyvän osaamisen parantamiselle tuovat myös Suomelle ja suomalaisille toimijoille uusia mahdollisuuksia viedä osaamistaan kehitysmaihin. Pariisin sopimuksen tehokas toimeenpano maailmanlaajuisesti vaati ponnistuksia jokaiselta maalta, ja Suomen tarjoama osaaminen voi edistää sopimuksen tavoitteiden saavuttamista myös Suomen rajojen ulkopuolella.

Mitä toimintavalmiuksien vahvistaminen voi olla? Esimerkiksi:

Teknistä apua	Julkishallinnon osaamisen kehittämistä	Rahoitusneuvontaa
<ul style="list-style-type: none">• sopivien teknologioiden valintaan (hillintä/sopeutuminen)• Koulutusta teknologian kehittämiseen ja käyttöönottoon• Teknologia- ja toimenpidevaihtoehtojen ilmastovaikutusten arviointiin	<ul style="list-style-type: none">• päästöjen tilastoinnissa ja raportoinnissa• ilmastotoimien vaikuttavuuden arvioinnissa• kansallisen ilmastopolitiikan laadinnassa ja sopivien ohjauskeinojen suunnittelussa ja toimeenpanossa	<ul style="list-style-type: none">• Mistä ja miten kehitysmaat voivat saada ilmastotoimilleen rahoitusta• Apua esimerkiksi rahoitushakemusten laatimiseen• Rahoitusinstrumenttien kehittäminen yksityisen rahan ohjaamiseksi ilmastotoimiin

Esimerkkejä Suomen erityisosaamisalueista

Suomi voi avustaa kehitysmaita esimerkiksi **päästöjen laskennassa ja raportoinnissa** sekä sektorikohtaisesti (esimerkiksi metsät ja maankäyttö) että koko maan tasolla. Tähän on Pariisissa sovitun uuden päästöraportointia tukevan aloitteen myötä saatavilla myös entistä enemmän rahoitusta. Suomi on ollut aiheessa hyvin aktiivinen myös ilmastoneuvotteluissa. Päästöjen laskentaan ja raportointiin liittyvää osaamista koko maan tasolla on esimerkiksi Tilastokeskuksessa ja Suomen ympäristökeskuksessa. **Metsä- ja maankäyttösektorin** laskennassa ja raportoinnissa Suomessa on pitkäaikaista ja kehittynyttä osaamista esimerkiksi kaukokartoituksessa ja metsien hiilinielujen laskennassa. Tällä osa-alueella on Luonnonvara-keskuksen (LUKE) lisäksi myös merkittävää yksityisen sektorin osaamista, esimerkiksi sellaisissa yrityksissä kuin Indufor Oy, ForestCalc, Finnmap, Camaleonte ja Saffron Consulting.

Suomessa on myös **ilmastonmuutokseen sopeutumiseen** liittyvää erityisosaamista esimerkiksi meteorologisissa järjestelmissä ja tulvavaroituksissa. Ilmatieteen laitos on jo avustanut kymmeniä kehitysmaita niiden meteorologisten järjestelmien parantamisessa, erityisesti instituutioiden välisen kehitysavun hankkeissa. Suomalainen Vaisala on johtava meteorologisten järjestelmien toimittaja, joka myös kouluttaa maita niiden käyttöönotossa.

Vesisektorilla Suomella on myös laajaa osaamista, jolla voi edistää kumppanimaiden toimintakykyä sopeutua ilmastonmuutokseen. Esimerkiksi tulvavaroitusjärjestelmien osaajia kehitysmaiden tarpeisiin löytyy Finnish Water Forumin kautta.

Energia-alalla Suomella voisi olla annettavaa kehitysmaille esimerkiksi tehokkaan sähkön ja lämmön/kylmän yhteistuotannon kehittämisessä ja toteuttamisessa. Pohjoismaat, kuten Suomi, ovat edelläkävijöitä kaukolämpö/kylmä-verkkojen rakentamisessa ja sähkön tuottamisessa mahdollisimman tehokkaasti sen sivuvirtoja hyödyntämällä.

Suomi pyrkii maailman johtavaksi maaksi **kiertotalouden** saralla, erityisesti Sitran johdolla. Kiertotalous on uusi taloudellinen malli, joka pyrkii maksimoimaan tuotteiden, komponenttien ja materiaalien sekä niihin sitoutuneen arvon kiertoa taloudessa mahdollisimman pitkään. Suomi voisi auttaa myös muita maita resurssitehokkuudessa kiertotalouden mallien viennin kautta, ja sitä kautta auttaa niitä myös Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa.

Suomen koulutuksen maailmanlaajuisesti hyvä maine voi auttaa Suomea myös **ilmastoalan koulutuksen** viennissä. Suomi voisi muun koulutusviennin ohessa lisätä ilmastokoulutusmallien ja -materiaalien vientiä myös kehitysmaihin. Korkealaatuisten alan opintomateriaalien tulisi olla saatavilla mahdollisimman laajalle joukolla mahdollisimman tehokkaasti. Suomessa on julkaistu juuri usean korkeakoulun ja tutkimuslaitoksen yhteinen laaja opetuspaketti Ilmasto.Nyt, joka on saatavilla myös englanninkielisenä internetsivustona <http://www.climatenow.fi/>.

Enemmän irti voimavaroista

Suomen kehitysavun viimeaikaisten leikkausten vuoksi julkiset varat myös toimintavalmiuksien tukemiseksi niukkenevat ainakin väliaikaisesti. Resurssien käytön tehokkuus ja vaikuttavuus ovat tällöin erityisen tärkeitä. Niitä voidaan edistää hyödyntämällä olemassa olevia aloitteita, vahvuuksia ja yhteistyötahoja, ja valtavirtaistamalla ilmastonäkökulma yleisesti kehitysyhteistyöhön ja muuhun julkiseen toimintaan. Myös yksityissektorin roolia kehitysmaiden valmiuksien tukemisessa kannattaa aktiivisesti hyödyntää ja lisätä. Pariisin sopimus viitoittaa tien pitkälle tulevaisuuteen, ja Suomen on hyvä varautua vastaamaan sen edellytyksiin ja

tarpeisiin kansainvälisesti pitkällä aikavälillä, yksittäisten hallituskausien yli ulottuvalla perspektiivillä.

Yhteenveto toimenpide-ehdotuksista

- Pariisin sopimus nostaa kehitysmaiden päästöraportoinnin ja päästövähennystoimien suunnittelun vaatimustasoa verrattuna aiempiin ilmastopimuksiin. Kehitysmaat tarvitsevat tukea toteuttaakseen nämä vaatimukset. Pariisin sopimus velvoittaa kehittyneet maat, myös Suomen, tukemaan kehitysmaiden ilmastotoimia ja päästöraportointia.
- Toimintavalmiuksien vahvistamista on monenlaista, ja se liittyy aina johonkin muuhun toimintaan. Suuri osa toimintavalmiuksien tukemisesta tapahtuu valtio- ja YK-tason ulkopuolella - yritykset, tutkimuslaitokset ja esimerkiksi kuntatason toimijat ovat tässä keskeisessä roolissa. Suomalaisen osaamisen, niin yksityisen kuin julkisenkin, vieniä kehitysmailhin tulisi miettiä entistä enemmän myös toimintavalmiuksien vahvistamisen kannalta ja toimintavalmiuksien kehittäminen tulisi valtavirtaistaa kaikkeen ilmastoyhteistyöhön.
- Suomi tarvitsee pitkän aikavälin suunnitelman suomalaisen osaamisen hyödyntämiseksi kansainvälisesti Pariisin sopimuksen puitteissa. Kansainvälisen yhteistyön kautta osaamistamme voidaan hyödyntää Pariisin sopimuksen toimeenpanon edistämiseksi paljon Suomea suuremmassa mittakaavassa.
- Yksityissektorilla on tärkeä, mutta usein vähäiselle huomiolle jäävä, rooli kehitysmaiden toimintavalmiuksien vahvistamisessa ja konkretisoimisessa. Konkreettinen yhdessä tekeminen on tehokas tapa edistää valmiuksia puolin ja toisin, ja kaikki osapuolet hyötyvät toimintavalmiuksien vahvistumisesta uusilla ilmastoliiketoiminnan alueilla.

Lisälukemista

Laine, A., Clarke, M., Magnusson, R., Tynkkynen, O., Kasurinen, O., Kulovesi, K., Ahonen, H-M (2016): Implementation of the Paris Agreement - Part 2: Finance, technology, capacity building, adaptation, loss & damage, land use and forestry, facilitating implementation and compliance. (julkaisu sivulla www.ym.fi/pariisi2015)

Tynkkynen O. (2016) Kokoaan suurempi Suomi – Miten voimme vauhdittaa maailman ilmastotyötä ja nostaa esiin suomalaisia ilmastoratkaisuja, <http://www.ym.fi/download/noname/%7BB754352F-F5E4-4283-9F29-AED9A079CABD%7D/119822>

Lisätietoja:

Vanhempi erityisasiantuntija Anna Laine erikoistuu GreenStreamissa ilmastopoliittikkaan ja ilmastorahoitukseen. Sähköposti: anna.laine@greenstream.net

Vanhempi erityisasiantuntija Hanna-Mari Ahonen erikoistuu GreenStreamissa kansainväliseen yhteistyöhön ja ilmastorahoitukseen. Sähköposti: hanna-mari.ahonen@greenstream.net

Hankkeen toteutuksessa myös mukana: Mika Sulkinoja, Roland Magnusson, Tommi Ekholm, Tomi J. Lindroos, Oras Tynkkynen, Kati Berninger, Kati Kulovesi, Majella Clarke ja Petra Mikkolainen.

”Pariisin sopimuksen velvoitteisiin varautuminen” -hanke toteutetaan osana valtioneuvoston vuoden 2016 selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa.

Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja:

Pääneuvottelija Outi Honkatukia, Ympäristöministeriö
Sähköposti: outi.honkatukia@ymparisto.fi

VALTIONEUVOSTON
SELVITYS- JA TUTKIMUSTOIMINTA
www.tietokayttoon.fi